

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL EUROPOS KOMISIJOS NARIO JOHANNESO HAHNO 2022 M. LIEPOS 6 D. PRAŠYMO
NR. ARES (2022) 4926917 PATEIKTI POZICIJĄ DĖL EUROPOS SĄJUNGOS, VALSTYBIŲ NARIŲ
IR TABAKO GAMINTOJO „JAPAN TOBACCO INTERNATIONAL“ SUTARTIES GALIOJIMO
PABAIGOS**

2022-11-08 Nr. LV-412

Vilnius

Rengėjas: Finansų ministerija.

Tikslas: atsižvelgiant į Finansų ministerijos pateiktą informaciją palaikyti sutarties su tabako gamintoju „Japan Tobacco International“ (toliau – JTI) pratęsimą ir pasiūlyti Finansų ministerijai informuoti Europos Komisiją apie sutarties su JTI pratęsimo palaikymą.

Dabartinė situacija: Finansų ministerija yra gavusi Europos Komisijos nario Johannes Hahn raštą, kuriuo prašoma iki 2022 m. rugsėjo 30 d. informuoti apie Lietuvos poziciją dėl Europos Sąjungos, valstybių narių ir JTI sutarties galiojimo pabaigos.

Sutartis su JTI buvo pasirašyta tarp JTI, Europos Sąjungos (atstovaujamos Europos Komisijos) ir valstybių narių (pagal Vyriausybės įgaliojimą sutartį pasirašė finansų ministras). Analogiško pobūdžio sutartys buvo pasirašytos ir su kitais stambiausiais tabako gamintojais. Šios sutartys su tabako gamintojais iš esmės reiškė taikos susitarimus tuo metu JAV vykusiuose teisiniuose procesuose, kur tabako gamintojams buvo pateikti ieškiniai dėl žalos atlyginimo už netiesioginį kontrabandos skatinimą. Pagal jas tabako gamintojai įsipareigojo sutarčių galiojimo metu mokėti Europos Sąjungai ir valstybėms narėms fiksuotas kompensacijų sumas ir priskaičiuotinių akcizų ir pridėtinės vertės mokesčio dydžių kompensacijas už atitinkamos valstybės teritorijoje sulaikytą originalią produkciją, skirtą ne tos valstybės rinkai (Lietuvai išmokėtos kompensacijų sumos pagal sutartį su JTI: 2008–2014 m. iš viso gauta apie 20 mln. LTL (apie 5,8 mln. EUR), 2015–2022 m. iš viso gauta apie 6,8 mln. EUR. Be to, pagal Muitinės departamento pateiktą informaciją gauta nefinansinė nauda: pasinaudojus iš JTI gauta informacija Muitinės kriminalinės tarnyba 2021–2022 m. pradėjo 2 ikiteisminius tyrimus dėl neteisėto disponavimo akcizais apmokestinamomis prekėmis, sulaikyta nelegaliai gabentų cigarečių ir tabako, kurių vertė apie 3,2 mln., užkardytos žalos dydis – apie 2,95 mln. EUR).

Iš šių keturių sutarčių su tabako gamintojais viena – su Philip Morris Int., jau yra pasibaigusi, jos pratęsimui nepritarė Europos Parlamentas.

Sutartis su JTI baigia galioti šiais metais, nebent visos sutarties šalys (JTI, Europos Sąjunga (Europos Komisija) ir dalyvaujančios Europos Sąjungos valstybės narės) susitaria kitaip.

Esmė: Finansų ministerija siūlo Vyriausybės pasitarimo protokoliniį sprendimą: atsižvelgti į Finansų ministerijos pateiktą informaciją, palaikyti sutarties su JTI pratęsimą ir pasiūlyti Finansų ministerijai informuoti Europos Komisiją apie sutarties su JTI pratęsimo palaikymą.

Finansų ministerija pažymi, kad siūloma palaikyti sutarties pratęsimą, remiantis šiais argumentais:

- Nepratęsus sutarties būtų atsisakyta fiksuotų kompensacijų ir tiesioginės žalos atlyginimo, kai sulaikoma kontrabandos būdu į Lietuvą patekusi originali tabako gamintojo produkcija, skirta ne Lietuvos rinkai. Be to, iš tabako gamintojų gaunama ir įvairios papildomos informacijos, naudingos užkardant neteisėtą tabako gaminių apyvartą;
- Nauji įrankiai, tokie kaip ES tabako gaminių atsekamumo sistema neveikia kontrabandos iš Baltarusijos atveju, nes ši šalis nenaudoja atsekamumo sistemos.

Taip pat paminėtini keli aspektai: net ir tuo atveju, jeigu Lietuva pritartų susitarimo pratęsimui, tai dar nereikštų, kad susitarimas bus pratęstas. Tam, kad susitarimas su JTI būtų pratęstas turi sutarti visos susitarimo šalys (JTI, Europos Sąjunga (Europos Komisija) ir dalyvaujančios Europos Sąjungos valstybės narės).

Finansų ministerijos žiniomis Rumunija ir Latvija pateikė atsakymą Europos Komisijai, kad norėtų sutarties su JTI pratęsimo. Kitų Europos Sąjungos valstybių pozicijos šiuo metu nėra žinomos.

Derinimas: kontroliuojančios institucijos (Muitinės departamentas, Vidaus reikalų ministerija) siūlo pratęsti sutartį su JTI, argumentuodamos jos naudą pagal sutartį gaunamomis finansinėmis išmokomis ir vertinga neteisėtą tabako gaminių apyvartą padedančia užkardyti informacija.

Sveikatos apsaugos ministerijos, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento nuomone, JTI atveju neturėtų būti taikoma išimtis ir pasibaigus susitarimo su JTI galiojimo terminui šio susitarimo nebūtų tikslinga pratęsti.

Valstybinė mokesčių inspekcija pažymėjo, kad pratęsiant sutartį su JTI galima įžvelgti riziką dėl atitikties Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvencijai (toliau – Konvencija), pagal kurią šalys stengiasi apsaugoti nuo komercinių ir kitų tabako pramonės interesų; valstybės institucijos ir jų pareigūnai neturėtų turėti finansinių interesų tabako pramonėje, Konvencijos šalys neturėtų patvirtinti, remti, formuoti partnerystių ar dalyvauti veiklose su tabako pramone. Finansų ministerijos nuomone, sutarties esmė yra ne bendradarbiavimas su tabako gamintojais, o kompensacijų už netiesioginį kontrabandos skatinimą užsitikrinimas, todėl abejotina, ar sutarties pratęsimas prieštarautų Konvencijai.

Dalykinio vertinimo išvada: siūloma svarstyti Vyriausybės pasitarime, prieš tai aptarus tarpinstituciniame pasitarime.

Ekonomikos politikos grupės patarėjas

Tautvydas Brazdžiūnas

Tautvydas Brazdžiūnas, tel. +37052098807; +37066842344, el. p. tautvydas.brazdziunas@lr.lt